

2

Onderwijs en arbeidsmarkt

Ria van 't Klooster

Ria van 't Klooster is directeur van de Nederlandse Raad voor Training en Opleiding (NRTO), de branchevereniging voor private opleiders in Nederland.

E-mail: riavanklooster@nrto.nl

Leven lang ontwikkelen vraagt eigen regie en samenwerking

Mensen moeten hun hele werkzame leven fit zijn voor de arbeidsmarkt. Het is in het belang van werkgevers en werkenden dat publieke en private opleiders met elkaar samenwerken om aan de opleidingsvraag te kunnen voldoen. Dat vraagt om regie en samenwerking.

Mijn hele werkende leven heb ik een missie: de talentontwikkeling van jongeren en volwassenen faciliteren. Dat is ook de missie van de Nederlandse Raad voor Training en Opleiding (NRTO). Zeker nu is het noodzaak dat mensen zich blijven ontwikkelen: nieuwe technologieën, innovaties en globalisering hebben een enorme impact op de arbeidsmarkt. Zo vinden er grote verschuivingen plaats tussen de sectoren. In bijvoorbeeld de zorgsector is veel vraag naar personeel terwijl op hetzelfde moment minder of geen werk is in de culturele, horeca- en reisbranche. Daarbij veroudert kennis steeds sneller, moeten mensen langer doorwerken en zich een leven lang blijven ontwikkelen. Private opleiders spelen hierin een belangrijke rol. Bijna iedereen (86%) die als werkende een opleiding volgt, doet dit bij een private opleider. Dat zijn 1,4 miljoen volwassenen tegenover 300.000 die een opleiding volgen bij een publieke aanbieder.

Publieke aanbieders kennen een goede infrastructuur en zijn vaak diepgeworteld in de regio, waardoor ze goed weten wat werknemers in die regio vragen. Om aan die vraag te voldoen is vaak maatwerk nodig en dat is nu juist de kracht

van private opleiders. Zij bieden maatwerk in door overheid erkend onderwijs, maar vooral trainingen en cursussen. Het is in het belang van werkgevers en werkenden dat publieke en private opleiders samenwerken en over hun verschillen heen kijken om aan de vraag te kunnen voldoen. Iedereen kan bijdragen vanuit zijn eigen kracht. Dat is goed voor de deelnemer, de werkgever en de belastingbetaler. Echter, dat vraagt visie en leiderschap en een andere vorm van financiering.

Leven lang leren stimuleren

De overheid moet agenderen, stimuleren en faciliteren dat meer mensen postinitieel onderwijs gaan volgen. Het publiek onderwijs kan ook een rol spelen in het opleiden van volwassenen, maar dat vraagt wat NRTO betreft wel om een gelijk speelveld met het private onderwijs. Dat gelijk speelveld ontstaat als de overheid het geld dat ze nu investeert in de aanbodbekostiging van mbo- en hbo-opleidingen vervangt door individuele leerrechten. De huidige aanbodbekostiging zorgt er immers voor dat publieke aanbieders goedkoper kunnen zijn dan private aanbieders, maar daarmee zijn ze nog niet de beste aanbieder. Dit verschil kan een deelnemer tegenhouden bij zijn keuze voor een opleider die kan leveren wat het best bij zijn vraag past. Met leerrechten geef je mensen de middelen en ook de verantwoordelijkheid om zich te blijven ontwikkelen en daarin eigen keuzes te maken. Uit recent onderzoek van SEO Economisch Onderzoek blijkt bovendien dat, als iedereen

gelijke leerrechten zou hebben, dit natuurlijk geld kost maar de maatschappij vooral veel oplevert in de vorm van minder ziekteverzuim, minder werkeloosheid, meer belastinginkomsten en minder sociale ongelijkheid.

Om mensen zelf de regie te laten nemen, in lijn met het huidige kabinetsbeleid, moet je mensen laten nadenken over hun werk en loopbaan. Op individueel niveau zou je kunnen denken aan het inrichten van loopbaanwinkels, waar iemand een soort APK op zijn ontwikkeling kan aanvragen en zijn vaardigheden kan laten valideren. Want ontwikkelen begint met weten wat je kunt en nadenken over je loopbaan. Vergelijk naar zo'n loopbaanwinkel gaan met een bevolkingsonderzoek waarvoor je wordt uitgenodigd. Het is een publieke opdracht om zulke winkels in te richten; de uitvoering zou publiek en privaat kunnen zijn.

Bij het stimuleren van leren en arbeidsmarktfit blijven, hebben ook werkgevers een rol. Je ziet veel werkgevers dit al doen: medewerkers krijgen een ontwikkelbudget en worden gestimuleerd om dit budget te benutten. Een werknemer krijgt een leerrekening, die hij bijvoorbeeld binnen vijf jaar moet benutten, en een gesprek over hoe de organisatie hem kan helpen om in beweging te komen als hij dit budget binnen die termijn niet opmaakt.

Allianties tussen privaat en publiek

Ik geloof heel erg in maatschappelijke allianties, samenwerking tussen privaat en publiek, om vorm te geven aan een leven lang ontwikkelen. Je moet niet in je eigen 'stukje' blijven. Er moet zoveel gebeuren als het gaat om leren en ontwikkelen. Zo wordt de kwaliteit van werk belangrijker omdat mensen langer moeten doorwerken. De Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR) (2020) noemt in haar rapport *Het betere werk: De nieuwe maatschappelijke opdracht* drie condities voor goed werk:

1. grip op geld (gepast loon met zekerheden),
2. grip op werk (autonomie en verbondenheid met het werk), en
3. grip op leven (balans tussen werk en privé).

Als mensen het gevoel hebben dat ze op deze condities grip hebben, zullen ze zich blijven ontwikkelen. En als privaat en publiek dan samenwerken kan er ook veel meer. Het publieke onderwijs heeft een fantastische infrastructuur, waarom zou je die niet gebruiken? Door samenwerking van publieke en private opleiders, werkgevers en werknemers in Samenwerking Beroepsonderwijs Bedrijfsleven (SBB) ligt er een fantastische kwalificatiestructuur. Ook die kun je heel goed gebruiken. In de uitvoering heeft de publieke sector meer verstand van het opleiden van jongeren en de private sector veel verstand van maatwerk in het opleiden van werkenden; breng dat bij elkaar.

Voorbeeld 1: Leerrechten voor het mbo

Een voorbeeld van een publiek-private alliantie is de samenwerking tussen de MBO Raad, MKB-Nederland, VNO-NCW en de NRTO in het onderzoek naar de haalbaarheid van leerrechten. Samen lieten deze organisaties SEO Economisch Onderzoek narekenen wat leerrechten het individu en de maatschappij kosten en opleveren. Gezamenlijk presenteerden ze het rapport aan de Tweede Kamer en andere betrokkenen. Het rapport wordt nu opgepikt door politiek partijen, ministeries en adviescommissies, zoals de commissie Borstlap. In deze verbanden is iedereen al bezig met de nieuwe verkiezingen. We gaan het terugzien, daarvan ben ik overtuigd. Leiderschap is zeggen 'we hebben hier een maatschappelijke opdracht' en je nek daarvoor durven uitsteken. Over je eigen muurtje heen kijken. Een deel van mijn achterban vindt het soms lastig dat ik met de publieke sector samenwerk. Maar ik vind: we hebben samen een opdracht en we moeten zorgen dat ieder daar zijn eigen rol in kan vinden. Voorwaarde voor mij is dan wel een eerlijk en dus gelijk speelveld. Leerrechten bieden dat.

Voorbeeld 2: Samenwerken voor werk

Een ander voorbeeld is de alliantie Samen werken voor werk (www.samenwerkenvoorwerk.nl), die gevormd wordt door vier koepelorganisaties: OVAL (brancheorganisatie voor onder meer loopbaan, outplacement en re-integratie), Algemene Bond voor Uitzendondernemingen (ABU), Cedris (landelijke vereniging voor sociale werkgelegenheid en re-integratie) en de NRTO. De alliantie wil zoveel mogelijk mensen (weer) aan de slag helpen, ook mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Ons motto is: 'Iedereen aan de slag!' Dat vereist vooral meer inzet van nieuwe instrumenten, partners en samenwerkingen. Daarvoor is publiek-private samenwerking en maatwerk nodig in de regionale dienstverlening voor werkzoekenden en werkgevers. De betrokken organisaties hebben veel arbeidsmarktexpertise en staan met de voeten in de klei. We hebben in 2019 gezegd: 1,2 miljoen mensen staan aan de kant. Die zijn nog steeds niet aan het werk. Door de coronacrisis zal de groep werkzoekenden alleen maar groter worden. Met de alliantie beschikken we over een landelijk en regionaal dekkend netwerk van duizenden dienstverleners op het gebied van arbeidsbemiddeling, inzetbaarheid, scholing en begeleiding van werkzoekenden. Partners kennen de regionale arbeidsmarkt en de behoeften van werkgevers en werkzoekenden. In onder andere Rijnmond, Zwolle en Apeldoorn zijn er goede initiatieven waarin we samen mensen aan werk helpen.

Voorbeeld 3: RegioOpleiders Zwolle

Een voorbeeld van een andere privaat-publieke samenwerking is RegioOpleiders in Zwolle (www.regioopleiders.nl). RegioOpleiders bestaat sinds 1 mei 2019 en is een samenwerkingsverband tussen meerdere mbo-instellingen, hbo-instellingen en vier private opleiders, geïnitieerd door partijen uit het publieke onderwijs en de NRTO. In Zwolle en omgeving zijn veel banen en automatiseerders gevestigd. In de toekomst zullen hier veel mensen hun baan verliezen. Tegelijkertijd is in deze regio e-commerce in opkomst. Er zijn dus baanzoekers en

vacatures. RegioOpleiders fungeert als makelaar tussen de ontwikkelvraagstukken van werkgevers en het (gebundelde) aanbod van de regionale opleiders. Ik vind wat in Zwolle gebeurt heel dapper; ook van de publieke sector, die bewust de samenwerking met privaat heeft gezocht. Leiderschap is staan voor het resultaat en zorgen dat het tot stand komt. Het is nog een prille samenwerking maar we gaan er meer van horen.

Publiek en privaat kunnen elkaar versterken

Het lonkend perspectief is dat iedereen arbeidsmarktfit is en langer kan doorwerken. Daar ligt een grote maatschappelijke opdracht. De rol van de overheid is om mensen te stimuleren om zich te blijven ontwikkelen en de regie over hun eigen ontwikkeling te pakken. Daarbij hoort dat ze over een eigen budget beschikken en in staat zijn de opleiding te kiezen die past bij hun vraag. De private branche heeft veel kennis en ervaring met het opleiden van volwassenen, is flexibel en kan maatwerk bieden. De publieke sector is met name gericht op diplomagericht onderwijs, voor jongeren en in mindere mate voor volwassenen, hoewel ook volwassenen dat diploma nodig kunnen hebben. Laten we samenwerken en elkaars kracht en expertises optimaal benutten. Ga als overheid investeren in mensen en niet in een aanbod wat er al lang is; dat is weggegooid geld. Dat geld kun je beter investeren in taalonderwijs voor kinderen in stadswijken van bijvoorbeeld Amsterdam. Want laten we eerlijk zijn: leven lang ontwikkelen begint met een goed fundament, bij het kind. ■

Meer lezen

- www.nрто.nl/news/werk-apk-volgende-carrierestap
- www.nрто.nl/news/doorrekening-bewijst-leer-rechten-burger-onderwijs-en-ondernemersorganisaties-willen-leercultuur-boost-geven